

To Catch a Killer (Katili Yakalamak) Filmine Sinema ve Metin Dilbilim Unsurları Bakımından Bir Analiz Denemesi

An Analysis Attempt on the Film To Catch a Killer in Terms of Cinema and Textlinguistics Elements

ÖZET

Bu çalışmada, ABD yapımı *To Catch a Killer* (Katili Yakalamak) filminin sinema ve metin dilbilim unsurları açısından tahlil edilmesi amaçlanmıştır. Film, konu olarak bir seri katilin bulunması için uğraş veren bir grup polisin hikâyesini anlatmaktadır. Film nitel araştırma tekniklerinden doküman analizi üzerinden içerik analizine tabi tutulmuştur. Film iki bölümde ele alınmıştır. İlk kısımda metin dilbilim unsurları olan bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, bilgisellik, durumsallık ve metinlerarasılık açısından tek tek incelenmiştir. Ardından klasik sinema tahlili unsurları olan bakış açısı, zaman, kostüm, şahıs kadrosu, mekân ve olay örgüsü üzerinden yorumları yapılmıştır. Film tahlil edildikçe her güçlü görünen karakterin bir zayıf ve zayıf karakterin güçlü yönleri olduğu üzerine kurulduğu anlaşılmıştır. Polislerin çalışma usulleri, katillerin halet-i ruhiyeleri, mekân ve kostüm kullanımı gibi konular filmde başarılı şekilde ele alınmıştır. Filmin hem metin dilbilim hem de sinema tahlili unsurları açısından incelenebileceği ve anlamlı veriler sunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Katili yakalamak, metin dilbilimi, psikolojik gerilim, polisiye, aksiyon.

ABSTRACT

This study aims to analyze the American film "To Catch a Killer" from the perspective of cinema and textlinguistics. The film tells the story of a group of police officers striving to find a serial killer. The film was subjected to content analysis through document analysis, one of the qualitative research methods. The film is analyzed in two parts. In the first part, it is examined individually in terms of the textlinguistic elements of cohesion, coherence, purposefulness, acceptability, informativeness, situationality, and intertextuality. It is then analyzed through the lens of classical film analysis: point of view, time, costume, cast, setting, and plot. Analysis of the film reveals that each seemingly strong character possesses a weakness, and the weak character possesses strengths. The film successfully addresses issues such as police working procedures, the mental state of the killers, and the use of setting and costume. It has been determined that the film can be analyzed in terms of both textlinguistics and film analysis and provides meaningful data.

Keywords: To catch a killer, text linguistics, psychological thriller, action movie

GİRİŞ

Bütün sanat dallarında olduğu gibi edebiyat ve sinema eserleri de bir kurgu ve planla meydana getirilirler. Her birine has tahlil teknikleri baki kalmak şartıyla diğer sanat dallarının analiz yöntemlerinden de faydalanılabileceği düşüncesinden hareketle bu çalışma vücuda getirilmiştir. Böylece sinema tahlili unsurlarına ek olarak metin dilbilim unsurları da birer analiz yöntemi olarak kullanılmıştır.

To catch a killer (Katili Yakalamak) 2023 yılında çekilmiş polisiye/gerilim türü bir Amerika Birleşik Devletleri yapımı filmidir. 1 saat 59 dakikadır. Netflix dijital film seyretme mecrasında gösterime girmiştir. Film temel olarak bir madalyonun iki tarafını iç dünyalarını da yansıtacak şekilde ele almaktadır. İz bırakmaz mükemmel iş yaptığı düşünülen bir suçlunun ve onu yakalamaya çalışan işinin erbabı sayılan kanun adamlarının zayıflık ve kırılğanlıklarını ortaya sermektedir. Film ana karakterlerin aile ilişkilerinden iş yerlerindeki amir-memur ilişkilerine kadar eleştirel bir bakış açısı da getirmektedir. Filmin yönetmeni Damián Szifron'dur.

Konuya dair Asutay ve Öztürk (2013) *Hipersistem açısından bir metin olarak film: "hayat güzeldir" filmine metin olarak bakış* isimli bir makale kaleme almışlardır. Sağiroğlu (2017) edebiyatla sinemanın ilişkisini *Öykü Çözümlemelerinde Sinema Dili ve Anlatım Teknikleri* isimli makalesinde üç farklı hikâye üzerinden ele almıştır. Arslan, Kospaganbetova ve Yücel (2025) *Unlocked (Kilitsiz) Filmine Sinema ve Metin dilbilim Unsurları*

Doğan Yücel¹
Eda Nur Akbaş²
Yunus Elmas³

How to Cite This Article

Yücel, D., Akbaş, E. N. & Elmas, Y. (2025). "To Catch a Killer (Katili Yakalamak) Filmine Sinema ve Metin Dilbilim Unsurları Bakımından Bir Analiz Denemesi" *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) Vol:11, Issue:11; pp:2007-2021. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17754630>

Arrival: 29 August 2025

Published: 28 November 2025

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Dr. Öğr. Üyesi., Uluslararası Burch Üniversitesi, Eğitim ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Doğu Filolojisi Bölümü, Sarajevo, Bosna i Hercegovina. ORCID: 0000-0001-6240-8886

² Doktora Öğrencisi, Uluslararası Burch Üniversitesi, Eğitim ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Doğu Filolojisi Bölümü, Sarajevo, Bosna i Hercegovina. ORCID: 0009-0003-0454-4689

³ Doktora Öğrencisi, Uluslararası Burch Üniversitesi, Eğitim ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Doğu Filolojisi Bölümü, Sarajevo, Bosna i Hercegovina. ORCID: 0009-0003-5798-0425

Açısından Bir Analiz Denemesi makalelerinde başlıkta adı geçen filmi metin dilbilim ve film tahlili unsurları açısından incelemişler ve iki farklı tahlil yönteminin başarılı bir şekilde beraber kullanılabildiğini belirtmişlerdir.

Yöntem

Çalışma bir sinema filminin hem klasik sinema tahlili usulü hem de metin dilbilim açısından değerlendirilmesinin bir araya getirilmesini hedeflemektedir. Bu çalışmada, *To catch a killer* (Katili Yakalamak) filminin sinema tahlilinin beş (bakış açısı, zaman, kostüm, şahıs kadrosu, mekân ve olay örgüsü) ve metin dilbilimin yedi ögesi (bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, bilgisellik, durumsallık ve metinlerarasılık) (Akçataş, 2020, s. 92-142) temelinde madde madde birer alt başlık hâlinde ele alınıp incelenmiştir. Bu yöntem Arslan, Kospaganbetova ve Yücel'in (2025) *Unlocked (Kilitli) filmine sinema ve metin dilbilim unsurları açısından bir analiz denemesi* adlı makalelerinde geliştirdikleri yöntemdir. Öncelikle klasik film tahlili unsurları ardından da metin dilbilim unsurları açısından film tek tek ele alınıp tahlil edilmiştir.

Araştırmada nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılmış olup, filmin içeriği üstteki on iki madde bakımından tahlil edilmiştir. Filmin esas mesajı bağlamında uyum ve zıtlıkları çözümlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sinema tahlilinin klasik unsurlarına ilaveten metin dilbilim unsurları açısından da yaklaşması sebebiyle oldukça yeni ve farklı bir yöntemdir. Bu yönüyle oldukça dikkat çekici ve önemli olduğu kanaati hasıl olmuştur. Çalışmada sadece bu film üstte ifade edilen maddelerle tahdit edilmiştir ve Türkçe dublajlı versiyonu temel alınmıştır. Ele alınan alt maddelerle ilgili izahları desteklemesi için filmde kareler eklenmiştir. Filmde karelere tekrar olmaması açısından ayrıca bir daha başlık konulmamıştır.

BULGU VE YORUMLAR

Zaman

To Catch a Killer (Katili Yakalamak) filminde zaman kullanımı karakterlerin psikolojik derinliğini ortaya çıkarmak ve gerilimi artırarak izleyicinin dikkatini olay örgüsünde belli bir alana toplamak için etkili bir araç olarak kullanılmıştır. Bunu sağlayabilmek için; yavaş çekimler birbiri ile bağlantılı uzun ve kısa bölümler yani sekanslar, zaman akışını manipüle etmek için soğuk renklerin kullanıldığı diyaloglar, geçmişe dönüşler yani flashback aracılığı ile karakterlerin kendi iç alemindeki duygusal çatışmalar, filmin içindeki duygusal karmaşıklığı ortaya çıkarmak için zaman hem görsel hem anlatısal düzeyde izleyiciyi filme bağlamak için ustaca kurgulanmıştır.

Filmin olay örgüsünde gerilimi artırmak için sahnelerde zamanın yavaşlatılması, hızlandırılması katilin eylemleri ve polis takibi sırasında izleyicinin duygusal tepkilerini ön plana çıkarmak için kullanılmıştır.

Filmde ayrıca zaman geçişleri yani gece gündüz arasındaki geçişler, filmde kullanılan soğuk renk tonları ile loş aydınlatma burada katilin ruhsal duygu ve içsel çatışmaları zaman içerisinde yansıtarak karakterlerin psikolojik durumlarını vurgulamak için zaman çok güzel bir şekilde kullanılarak izleyiciyi olayın içindeymiş gibi hissettirir.

Ayrıca zaman kullanımında kamera hareketlerine zaman akışı açısından bakıldığında uzun plan sekansları kullanarak zamanın hızlı geçişini, yakın plan çekimleri ile de karakterlerin yüz ifadeleri üzerinden zamanın yavaşlamasını sağlayarak seyirciye karakterler ve olay üzerinden düşünme imkânı ve analiz etme şansı verilmektedir.

Mekân

Filmde ana mekân olarak Amerika'nın başkenti Washington'a yakın Baltimore liman şehridir ve hadiseler burada geçer. Mevsim kıştır ve vakit yılbaşı gecesidir. Şehir büyük ve ışıltılı binalarla doludur. Filmin girişindeki mekânlar şehrin gürültüsünü, kaosunu ve korkusunu insanlara hızlıca hissettirebilecek bir atmosfere sahip şekilde verilmiştir.

Resim 1. Yılbaşında Işıltılı Gökdelenler ve Havai Fişeklerle Yapılan Partiler/Eğlenceler

Yılbaşı ışıltılı gökdelenler ve havai fişeklerle yapılan partiler/eğlenceler sırasında bir gökdelenin atılan tek kurşunla öldürülen insanlar oluyor.

Parti sırasında, buz pateni alanında ve gökdelen asansöründe bir keskin nişancı tarafından öldürülüyorlar. İsmi geçen yerler Hopkins Plaza, Redfood caddesi 12 numaradaki Fairmont Residents'tır.

Resim 2. Buz Pateni Sahası ve Gökdelen Terası

Katilin çalıştığı hayvan kesim mezbahanesi mekân olarak rahatsız edici olup filmin gerilim türü ile olan bağımlı artırıyor. Kanı akan kafalar ve kesilen hayvanlar vardır.

Resim 3. Mezbahane

Katilin burda gördüklerinden sonra et yememesi önemli bir ayrıntı çünkü kadın polis mekân olarak bir AVM'de görülen katilin masalarda etsiz yemekleri almasına dikkat eder ve bu büyük bir ipucudur.

Resim 4. Katilin Vejetaryen Oluşunun Gösterilmesi

Şehirde ve sokaklarda bazı dükkanlar da görünmektedir. Swarovski, Naturalizer, Trends, Foot locker spor ayakkabı dükkânı ve oradaki markalı ayakkabılar da ekrana yansımaktadır.

Resim 5. Filmde Baltimore'da Gösterilen Bazı Ticari Marka Dükkânları

Polislerin çalıştığı bürolar da filmde görünen mekânlardandır. Bazen toplu, bazen ikili ve bazen daha büyük sayılarda toplantılar yapılmaktadır.

Resim 6. Polis Merkezi

Cesetlerin konduğu büyük morg olayın dehşetini izleyiciye tekrar hissettirir.

Resim 7. Morg

Kadın polisin yaşadığı ev basit ve bakımsızdır. Polisin ruh hâli de zaten çok iyi değildir. Ev mekân olarak biraz polisin ruh halini de yansıtacak şekilde tasarlanmıştır. Tek yoldaşı kadın polisi bekleyen kedisidir.

Resim 8. Polis Memuru Eleanor'un Evi

Şehir insanının yalnızlığını gösteren bir mekân gibidir evi. Gökdelenler de şehrin kaosu yapıya vurur şekildedir.

Resim 9. Baltimore'daki Gökdelenler

Kostüm ve Dekor

Katili yakalamak adıyla hazırlanan film bir polisiye film özelliği taşır. Bu açıdan kullanılan kostüm ve makyajlarda da polisiye filmlerde bulunan renkler ön plandadır. Filmin açılış ekranında yılbaşını kutlayan gökdelenlerde oturan ve büyük ışık gösterilerini izlemeye hazırlanmış insan grupları vardır. Bunlar yılbaşı eğlencesine uygun dekor, kostüm ve makyajla görünürler. Aynı karede polis memuru olan başrol oyuncusu Eleanor gayet özensiz gündelik bir kıyafetle ve saçlarını tepesinde at kuyruğu yapmış bir şekilde görüntülenir.

Resim 10. Polis Memuru Eleanor'un Giyimi

Film boyunca da FBI yetkilisi Lammark'a yardımcı rolünde katilin peşinde olduğu için iz peşindeki polis giyimiyle uyumlu lacivert ve griler içinde gayet sade ve neredeyse makyajsız şekildedir. Makyajsızlığı ve sadeliğinin aynı zamanda kendi iç dünyasında bitmeyen bir hesaplaşmasının olduğunu da ele verir cinstendir. Pek çok karede belinde silah ve üniformasıyla görüntülenir. FBI yetkilisi Lammark da üst düzey resmi bir karakter olmanın gereği olarak özenli saç ve sakal traşına sahiptir. Ayrıca sürekli olarak takım elbise veya yelek kullanır.

Resim 11. FBI Müfettişi Lammark

Aranan katil ise son karelerde karanlık gecede saç sakalı birbirine karışmış ıssız bir orman kenarındaki kulübede görüntülenir. Psikolojisinin hasarını yansıtan koyu renk kıyafetler kullanmıştır.

Resim 12. Katilin Kulübesi ve Giyimi

Filmin bir karesinde büyük bir et üretim tesisindeki çalışanlar, yaptıkları işin gereği kanlı önlükleri ve yorgun yüzleriyle görüntülenir.

Resim 13. Mezbaha Çalışanları

Genel olarak filmin konusu ile kostüm-makyaj arasında yüksek bir uyum olduğunu söylemek mümkündür.

Şahıs Kadrosu

Resim 14: Filmin Tanıtım Afişi

Eleanor Falco: Yetenekli ama sorunlu geçmişi olan genç bir kadın polis memurudur. Geçmişindeki travmalar nedeniyle psikolojik olarak zayıf ve dengesiz bir karaktere sahiptir. Bu yüzden şahsi hayatı aslında oldukça düzensiz bir kişidir. Şahsi sebeplerden üniversite bile okuyamadan polis memuru olmuştur. Ancak, suçlunun davranışlarını ve motivasyonlarını anlamadaki yeteneği sayesinde FBI tarafından işe alınır. Fakat bu davanın başına gelen FBI amirinin hususi dikkatini çekmesi sebebiyle FBI ajanlığına yükseltilerek katliamı çözmeye çalışır.

Geoffrey Lammark (Ben Mendelsohn): FBI'nın başsavcısı. Deneyimli bir FBI ajanıdır. Katliam gecesiyle beraber davaya müdahil edilir. Ana karakter Eleanorun amiridir. Vakayı çözmek için her yolu dener, bazen de kamuoyunu dikkate alarak riskli stratejiler uygular. Sonuçları elde etmek için kamu yararını göz ardı etmeye eğilimlidir.

MacKenzie (Jovan Adepo): Eleanor'ın ekibindeki erkek polis memurudur. FBI ekibindeki ajanlardan bir diğeridir. Takım çalışmasına önem veren bir karakterdir. Eleanor ile beraber çalışarak olayın çözümlemesinde önemli bir yere sahiptir. Lammark'ın riskli stratejilerine karşı çıkan, daha temkinli ve kurallara bağlı bir karakterdir.

Özetle, filmin ana karakterleri olan Eleanor Falco ve Geoffrey Lammark'ın psikolojik profilleri, filmin gerilim ve çatışma unsurlarını oluşturur. Eleanor'ın sorunlu geçmişi ve Lammark'ın sonuca odaklı yaklaşımı, karakterler arasındaki çatışmayı ve filmin dramatik yapısını şekillendirir.

Dean Possey (Ralph Ineson): Filmin seri katilidir. Soğukkanlı bir yapıya sahiptir.

Bakış Açısı

Gerçek dünyada herhangi bir nesneye bakıldığında görülen şekil nereden bakıldığına göre değişir. Çok yaygın bir örnek olan 6 rakamı, tersten bakılınca 9 olarak okunmaktadır. Aynı durum bütün olay, hadise ve durumlar için de geçerlidir ve buna *bakış açısı* denmektedir. Bir meseleye dışardan bakınca daha kapsamlı anlama şansı doğarken, aynı meseleye içerden bakan biri meseleyi/sorunu aynı kapsayıcılıkta göremeyebilir. Soyut ve somut durumlarda ortaya çıkan bakış açısını senaristler, yönetmenler ve dahi yapımcılar film sektöründe istedikleri doğrultuda oluşturmayı başarmaktadırlar. İzleyiciye meselenin hangi yönünün nasıl verilmesini istiyorlarsa, ona göre filmdeki bakış açısını değiştirip mesajlarını ulaştırmaktadırlar.

Bakış açısı, anlatı metinlerinde olayların veya eylemlerin kimin algısıyla, görüşüyle okura ya da izleyiciye sunulduğu sorusuyla ilişkili bir kavramdır. Bir anlatıda *kim konuşuyor* sorusu bizi anlatıcıya götürürken *kim algılıyor ve görüyor* sorusu ise bizi bakış açısına götürür. Örneğin; bir aile filminde çocukların sorunları işlenecekse, meseleye çocukların açısından baktırıp, yetişkinlerin bu sorunları anlamaları sağlanmaktadır. Aynı filmde kadınların problemleri ele alınacaksa bu sefer açığı annenin ya da eşin durumuna göre ayarlanıp sorun o açıdan işlenmektedir.

To Catch a Killer filminde de anlatılan manada birkaç açının yakalandığı ifade edilebilir. Filmin hikâyesini farklı iki zamanda onlarca insanı katleden bir katilin bulunmasına çalışan bir FBI amiri ve ona yardım eden bayan polisin çalışmaları sırasında hükümet yetkililerinin ve polislerinin olayı yavaşlatması, aksiliklere sebep olmaları sebebiyle yaşadıkları çatışmalar oluşturuyor. Daha sonra FBI ajanı Lammark ve bayan polis görevden alınıyor ve yetki hükümet polisine veriliyor ancak görevden alınan iki polis Lammark'ın yaşamı pahasına katili buluyorlar.

Öncelikle katilin bakış açısından olaylara bakıldığında, dünyadaki kapitalist sistemin eziciliği, insanların özgürlüklerinin ellerinden alınışı, şahsi ve özel kavramının giderek anlamını yitirmesi, insanlarda dünya ve maddeperestliğin sebep olduğu yıkım, dünyanın giderek yaşanmaz bir yer haline gelmesi, sessizlik ve sükûnetin yok olması, insanların birbirine karşı acımasızlığı gibi hususlar göze çarpmaktadır. Her ne kadar katil tepkisini yanlış olarak ortaya koysa da öne sürdüğü argümanlarda haklı konumlandırılır. Bayan polis memuru aslında katilin bakış açısını yakaladığı için onu anlamakta ve katil tarafından öldürülmekten kurtulmaktadır. Filmdeki bir başka bakış açısı ise FBI ajanı Lammark üzerinden görülmektedir. Kendi görevini yapmaya çalışırken amirleri tarafından yapılan beceriksizlikler, haksızlıklar, işleri zorlaştırma gibi hususlar onun ve onun gibi olan çalışanların durumunu yansıtmaktadır. *Ringde kalmak zorundayız* dediği yerde üstten gelen baskıya ve işgüzarlıklara rağmen işine devam etme azmini göstermektedir. Bu sebepten kabul etmediği ve karşı çıktığı bir karara imza atmak zorunda kalır. Bayan polis memurunun açısından filme bakınca; kendi iç dünyasında problemleri olan, aşmak zorunda olduğu psikolojik sorunları olan bir karakter görülür. Polis memuru bu problemlerine rağmen işini iyi yapmaya çalışan, dikkatli bir memur portresi çizer. Her ne kadar FBI'ya kabul edilmemiş olsa da yeteneğiyle kendini ispatlar. Ve isteyince yapılabilir mesajı veriyor. Ayrıca amiri Lammark'ın farklı düşünmesine rağmen bir kararı kabullenip imza atmasını sert eleştiren memur, aynı şeyi kendisi de filmin sonunda yapmaktadır. Bütün bunlardan sonra bir de toplumsal bakış açısından bahsedilebilir. İnsanların bu tarz olaylara nasıl yaklaştığı, TV programına katil hakkında alakalı alakasız telefonların gelmesi gibi hususlar da sunulan mesajlardandır. Ayrıca bazı repliklerde ırkçı söylemlerin olması da toplumun bakış açısına göre şekillenmiş gibi durmaktadır.

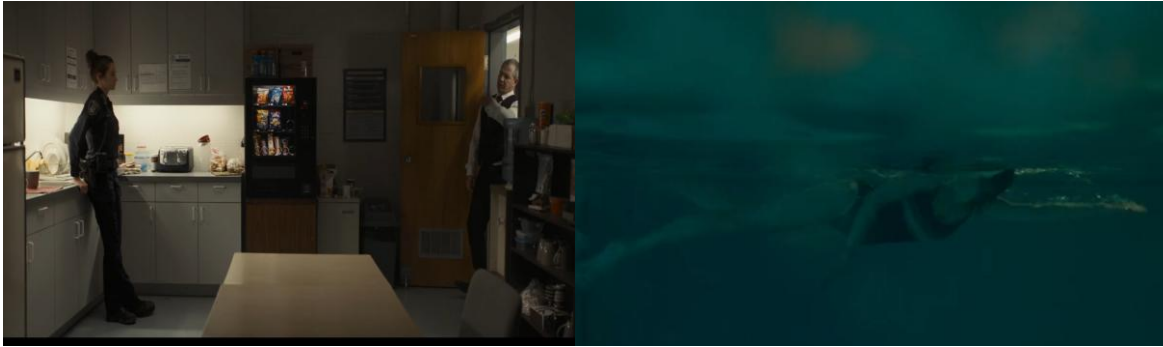
Bağdaşıklık Açısından Filmin Olay Örgüsü

Bağdaşıklık, bir metin veya sanat eserinde parçaların bütünü oluşturan parçaların birbirleriyle uyumlu olmasıdır denebilir (Akçataş, 2020, s. 99). Bir filmin olay örgüsüne iki şekilde yaklaşılabılır: *Giriş, Gelişme ve Sonuç* bölümleri ile *Tez, Antitez ve Sentez* bölümleri. Bu yaklaşımlar büyük oranda birbiriyle örtüşseler de birincisi olayların, ikincisi ise olayların arka planında verilmeye çalışılan mesajın üzerinden yapılır. *To Catch a Killer* (Katili Yakalamak) 2023 yapımı bir polisiye-gerilim filmidir. Film, bir seri katilin sorunlu iç dünyasını ancak benzer sorunlar yaşamış bir polisin anlayabileceği fikrinin üzerine inşa edilmiştir.

Giriş bölümünde Baltimore şehrinde sıradan bir yılbaşı gecesinde bir gökdelenden civardaki gökdelenlerin çatılarında, havuzlarında ve asansörlerindeki insanlara gelişigüzel ateş edilerek 29 kişi öldürülür. O gün sıradan bir görev için sokakta bulunan polis memuru Eleanor ateş edilen gökdelenin kapısında binadan çıkanların videosunu çekerek ve katilin düşünce şekli hakkında herkesten farklı düşündüğünü ortaya koyarak olaya atanmış olan FBI şefi Lammark'ın dikkatini çeker.

Lammark, Eleanor'un kendi sorunlu geçmişi dolayısıyla katilin dünyasına nüfuz edebileceğini ümit ederek onu ekibine alır. Giriş bölümünde işlenen tez seri katillerle şizofreni ve bipolar gibi akıl hastalıklarının özdeşleştirilmesidir. Bu bölümü Eleanor'un, *Bunları rahatlamak için yapıyor ve yeniden yapacak, çünkü yaptığı şeyi sevdi* sözleri kapatır. Giriş bölümü tamamen karanlık mekânlarda veya geceleri çekilmiştir. Katilin de polisin de bu arada Eleanor'un da dünyası karanlıktır.

Gelişme bölümünde FBI şefi Lammark'ın polis ve antiterörizm birimlerine olan güvensizliği, Eleanor'un ancak yüzerken huzur bulabildiği, seri katilin insanları cezalandırmak için değil, yerleşik yaşam tarzını sekteye uğratmak için eylem yaptığı işlenir.

Resim 15: Eleanor'un Asosyalliği ve Yalnızlığı

Bu bölümde polis seri cinayetlerle ilişkisi olmayan bir gencin evine baskın yaparak onu intihara zorlar, valinin ekibi intihar eden gencin gerçek katil olduğuna halkın inandırılması yoluyla şehrin bir doğalgaz fabrikası konusundaki avantajının devamını sağlamaya çalışır. Lammark'ın homoseksüel bir evlilik hayatı yaşamakta olduğu ortaya çıkar.

Resim 16: Lammark'ın Şahsi Hayatındaki Detayların Öğrenilmesi

Eleanor'un geçmişte FBI'ya başvurduğu halde reddedildiği, polis olmayı da kendisini intihara zorlayan sorunlardan kaçmak için istediği anlaşılır. Lammark ile Eleanor arasında prensipli olmakla oyunda kalmak arasında neyin seçileceği konusunda münakaşalar yaşanır. Bu bölümde medyanın çözümün parçası olmak için başlattığı *bu adamı tanıyorsanız bizi arayın* kampanyası modern yaşam tarzının cinayet araştırmasını eğlenceye dönüştüren yönünü ortaya koyar. Bölüm boyunca valinin yardımcısından yönetimin samimiyetsizliğini, medyadan medyanın kokuşmuşluğunu, hatta çöpçülerden çöplerin hiçbir zaman geri dönüşüme gitmediği işlenir. Bu bölümde eylem, seri katilin yemek ve yeni elbise bulmak için girdiği bir alışveriş merkezinde büyük bir kıyımaya yol açtığı olayla zirveye ulaşır. Bu bölümün sonlarında FBI ekibi televizyonu arayan bir adamın peşine düşer ve bir benzin istasyonunun yanındaki markette birkaç serseriye öldürürler. Bunların seri cinayetlerle ilişkisinin olmadığı ortaya çıkınca da Lammark ve ekibi davadan alınır.

Bu bölüm Eleanor'un daha önce sorguladıkları bir adamın davranışlarındaki garipliği hatırlaması üzerine evine gitmesi ve adamdan katil olabilecek, et ve süt ürünleri yemeyen ve mezbahanede çalışan bir adama geçmişte iş verdiği bilgisini alır. Bir polis ressamı bu kişinin resmini çizince arayış ve sonuç bölümü başlar.

Gelişme bölümünün baskın rengi beyaz ve ıslık ıslık alışveriş mekânlarıdır. Modern yaşam ıslıklandırılmış alışveriş mekânları ve mağaza vitrinleriyle resmedilir. Katil bu ıslık ıslık mekânı karanlığa boğacaktır.

Resim 17: Gelişme Bölümündeki Mekânlar ve Kullanılan Parlak Renkler

Sonuç bölümünde bölgedeki üç mezbahanede bir hayli kanlı et kesme sahnelerinin içinden geçen Lammark ve Eleanor sonunda aradıkları kişinin Dean adlı bir kişi olduğunu, ormanlık bir bölgedeki bir evde oturduğunu öğrenirler.

Resim 18: Katilin Kulübesi ve Annesi

Dean'ın annesiyle karşılaşan ikili ona Dean'ın psikolojik sorunları dolayısıyla ceza almadan bu sorundan kurtulabileceğini anlatırlar. Anne, Dean'ın altı yaşlarındayken kendi atış poligonlarında ateş altında kaldığını ve kafasından vurulduğunu, ondan sonra da kendilerini hiç affetmediğini anlatır. Bu sırada evin yakınlarındaki bir barakadan ateş eden Dean, Lammark'ı öldürür. Anne, Dean'i ikna etmek için dışarı çıkar ve Eleanor'dan aldığı silahla kendi kafasına sıkarak hayatına son verir. Bu, Dean'ın yaşadığı dramın adaletle sonuçlanma sahnesi gibidir ve Dean üzerinde de etkili olur. Eve giren Dean, Eleanor'la konuşur. İnsanlığın yeniden mağara dönemine dönmesi gerektiğini söyleyen Dean, *Ben zaman ve mekân istiyorum, onlar eşya biriktiriyorlar* sözleriyle modern yaşam tarzına isyanını ifade eder.

Sonunda Dean, Eleanor'dan onu annesinin yanında yatarken öldürmesini ister. Eleanor, bu teklife *Seni hak ettiğin saygıyla idam edeceğim* diye cevap verir. Ancak dışardan gelen polis sirenleri buna engel olur. Dean yeniden bir savaş makinesine dönüşmüştür. Dean bütün polisleri öldürdükten ve Eleanor tarafından yaralandıktan sonra kaçır. Ancak bir tarlanın ortasında öldürülmek için polisin gelmesini bekler.

Resim 19: Eleanor ile Katilin Yüzleşmesi ve Katilin Sonu

Filmin sonunda FBI Eleanor'a kendi yaptıkları hataları telaffuz etmemeleri karşılığında özel ajanlık pozisyonu teklif eder. Eleanor, Lammark'ın oyunda kalmak için gerektiğinde prensiplerinden vazgeçmesi gerektiği yaklaşımını benimsemiştir artık. Teklifi kabul eder.

Amaçlılık

Amaçlılık bir metin de verilmek istenen mesajla anlatılan konu ve malzemenin uyumlu olmasıdır. Bu bakımdan filmde verilmek istenen pek çok mesaj vardır. Öncelikle soruşturmayı takip eden FBI ve yardımcılarının işlerine kendi şahsi menfaatleri uğruna halkın canını tehlikeye atarak müdahale eden siyasetler eleştirilir. Bunlar hatalarının sorumluluğunu üstlenmeyen ve başarıları sahiplenmeye çalışan kimselerdir. Gerçek hayatta da yaşandığı bilinen bu tür müdahalelerin ve bu karakterdeki iki yüzlü siyasetçilerin davranışlarının yanlışlığı üzerine durulur. Yönetimde şeffafiyetin gerekliliği, kapılar ardında farklı ve halkın huzurunda farklı olan davranışlar eleştirilir. Verilmek istenen bir diğer mesaj ise çocukluğunda ihmal edilen ve yalnızlaştırılan bireylerin ilerde bireysel ya da toplumsal düzeyde ne büyük sorunlar açabileceğidir.

Filmdeki katil çocukluğunda daha altı yaşındayken ailesinin hatası sonucu başından vurulmuş ve hayatı alt üst olmuştur. Psikolojik sorunlar yaşayan ve kendini toplumdan soyutlayan bir yetişkindir. Ancak kendini özgür hissetmemekte ve teknoloji ile paraya hükmedenlerin diğer insanları acımasızca çalıştırdığını düşünmektedir. Dünya üzerinde kendi istediği hayatı kurabilme şansına sahip değildir ve bunu değiştirecek gücü de yoktur. Çünkü herkes her yeri gözetlemekte, şahsi hayatlar dahil kimse istediğini yapamamaktadır. Var olan düzene başkaldırmak ve dikkat çekmek için yapabileceği tek şey birilerini cezalandırmaktır. Ayrıca kendisinin ve kendisi gibi olanların da güç sahiplerinin yanında kıymeti yoktur. Toplumda zenginlik, doyumsuzluk, insani ilişkilerin bile maddi güç üzerinden tanımlanması katilin replikleriyle eleştirilir. Bireylerin toplumda ihmal edildiği ve kendilerini değersiz hisseden kişilerin de duydukları öfkeyi yanlış yere yönlendirebilecekleri anlatılır.

İnsanın hayatın merkezinde olması gerektiği filmde vurgulanır. Toplumda psikolojik sorunlar yaşayan ama çok kabiliyetli olan birçok insan vardır. Bu insanları toplumdan dışlamak veya problem olarak algılamak yerine, onların kabiliyetlerinden yararlanılmalıdır. Böylece hem bireylerin hayatı kurtulacak hem de toplumun zarar görmesi engellenmiş olacaktır. Polis memuru Eleanor da psikolojik sorunları olan bir bireydir ancak tedavi ile bunların üstesinden gelmeye çalışmakta, kabiliyetlerini kendine ve topluma faydalı olan bir alanda kullanmaya gayret etmektedir. Benzer sorunlar yaşayan ama hayatın zıt yerlerinde konumlanan iki karakter filme konu edilmiş ve eğitimin önemi vurgulanmıştır. Bireyler sağlıklı olursa, toplumda sağlıklı olacaktır. Verilen bir diğer mesaj ise vefadır. Soruşturmayı takip eden ama siyasetçilerin yanlış kararlarının bedelini ödeyen Lammark, 30 yıllık başarılı iş hayatının ardından görevden alınmıştır ve bu durumu hazmetmekte zorlanmaktadır.

Hem siyasetçiler hem de emniyet yönetimi her şeyin farkında olmasına rağmen, cezayı Lammark'a kesmiş ve üç maymunu oynamışlardır. Neticede haklılığını ispat etmek isterken Lammark hayatını kaybetmiştir. Toplumun her kademesinde, görevi ne olursa olsun bireyler işlerini yaparlarken üstleri tarafından çok çabuk feda edilmektedir. Bunun haksızlık olduğunu gören Eleanor, filmin sonunda yine istemese de düzene uymak zorunda kalmış ancak vefa adına Lammark için hiç değilse emekli edilip cesaret madalyası verilmesini sağlamıştır. Filmde verilen mesajlar izleyici tarafından doğrudan alınmakta ve izleyicileri düşünmeye güçlü biçimde sevk etmektedir.

Durumsallık

Durumsallık, bir metin deki şahıs kadrosu, konu, zaman, mekân gibi özelliklerinin metin de anlatılan bağlama uygunluğudur. Filmin altında yatan durumsallık, farklı iki zamanda onlarca insanı katleden bir katilin yakalanmasına çalışan bir FBI amiri ve ona yardım eden kadın bir polisin çalışmalarına yardımcı olmak yerine hükümet yetkililerinin ve polislerinin olayı yavaşlatmaları, aksiliklere sebep olmaları sebebiyle yaşanan çatışmalardan oluşmaktadır.

Katili yakalamak filminde azılı katili yakalayan kadın polisin aslında katilin bakış açısını yakalayarak onu anlaması ve katil tarafından öldürülmekten kurtulmuş olmasının bir seri katilin sorunlu iç dünyasını ancak benzer sorunlar yaşamış bir polisin anlayabileceği fikri üzerine kurulmasıyla oldukça alakalıdır. Filmin akışında katilin yakalanması için atılan adımlarla ilgili olarak detaylı bilgiler verilmektedir.

Filmde bir toplantı sahnesinde FBI ajanının *Sizi ne istiyorsunuz! Günah keçisi belli artık ya beni alırsınız görevden ya da katili yakalarım.* cümlesinde *günah keçisi* deyimini o toplantıdaki durumsal bağlamı hakkında bilgi vermektedir. FBI ajanının toplantı sonunda işten el çektiği görülmektedir. Kadın polisin de *bu soylarları boşver çakallarla savaş* diyerek hükümet yetkililerinin yaptıkları karşısında onun yaptığını destekleyerek amirinin yaptığı eyleme destekler bir fikirde olduğu görülmektedir.

Kadın polis Eleanor bir olay yeri incelemeye gittiği sahnede, G-25 kodunun polis telsizinde kullanılması durumsal bağlamın bir ögesi olarak görülebilir. Polis arasında silahlı saldırı uyarısı anlamına gelen bu kod, seyircilere katili arayan karakterlerin içinde bulunduğu acil durumu aktarması durumsal bağlamı gösterir.

Olay yeri inceleme görevindeki kadın polis Eleanor'un acil bir operasyona çekilmesi sahnesi, emniyet mensuplarının görev esnekliği ve hiyerarşisiyle iletişimleri sosyal rollerine uygun görülebilir. Yukarıda belirtilen telsiz anonsu emniyet mensuplarının iletişiminin resmi ve acil durumunu göstermektedir.

Gelen telsiz anonsu ile kadın polisin hızlı bir şekilde *gökdelen* bölgesine gönderilerek saldırıya müdahale etmesinin sağlaması iletişimsel amacı gösterebilir. G-25 kodu kısa ve işlevsel iletişim olmasına katkı sağlar ve zaman kazandırabilir.

Yine yoğun ve stratejik bir yer olan *gökdelen* saldırının şiddetini gösteren mekanı ifade edebilir. G-25 kodunun bildirilmesiyle acilen kadın polisin harekete geçmesi zamanı ifade edebilir.

Bu G-25 vb benzeri kodlar gerçek hayattaki emniyet prosedürlerine gönderme yapması kültürel-toplumsal normlara uygun görünmektedir. Seyirciler kodu bilmese bile bu sahnede işin ciddiyetini kadın polisin hızlı hareketinden anlayabilir.

Katilin görüntülerinin TV2'de yayınlanma sahnesi, yöneticilerin soruşturmayı eğlenceye dönüştürmesi anlamına gelebilir. Çünkü bu şekilde otorite, halkı kontrol etmiş olmaktadır. Hükümet medyayı manipülasyon aracı olarak kullanmaktadır.

Amirin görevden alınması sahnesi, *günah keçisi* mantığının devrede olduğunu göstermektedir. Kadın polisin *çakallarla savaş* sözleri hükümetteki (emniyet) yozlaşmanın kişiyi prensiplerinden vazgeçmeye zorladığını göstermektedir. Bu sahne katil yakalansa da sistemin asla tamamen temizlenmeyeceği gerçeğini hatıra getirmektedir. Yani durumsal bağlam olarak devlet, medya ve bürokrasiye ayna tutmuştur denebilir.

Amir ile kadın polisin konuşma sahnesinde; Amir *Ringde kalmak zorundayız*. Sistemin kurallarına körü körüne uyma durumunu yansıtmaktadır.

Kadın polis *Yanlış olduğunu bildiğimiz halde mi?* ifadesi de sisteme bireysel isyanı gösteriyor denebilir.

Tutarlılık

Tutarlılık, en basit anlatımıyla anlatılan konunun hayatın tabii akışına uygunluğudur. *Katili yakalamak* filminde olay havai fişeklerle başlarken sergilediği sahneler, katilin filmin sonuna doğru yaptığı açıklamayı destekler niteliktedir. Merkezdeki ana konu her ne kadar polislerin bir katili yakalamaya çalışmaları olsa da ABD hükümetinin eyaletlerarası rekabet ve çekememezlik de işlenen temel tezlerdendir. Katili yakalamak için görevlendirilen FBI amirinin etrafındaki kişilere güvenmemesi ve ona sürekli istemedikleri taktiklere çekmeleri bariz şekilde hatalar yapmalarının sebepleri olarak sunuluyor bize. Filmde *Herkes hiçbir şey yapmayacağını düşüneceğine bunu yaparım daha iyi* deyip katilin mağazadaki görüntülerini televizyonda paylaşan yöneticilerin, soruşturmayı yöneten FBI amirini dinlemeyip sonucunu ona mal etmeleri yönetimdeki tutarsızlıklarını destekliyor. Sonrasında TV programını arayan, sesini değiştirerek onları tehdit eden zanlının peşine düştüklerinde,

- ✓ Eleanor, *bu bizim katilimiz değil bizim davamız değil, buna başkası bakabilir.*
- ✓ Amir, *Yapamam emirlere uyuyorum.*
- ✓ Eleanor, *Yanlış olduğunu bildiğimiz halde mi?*
- ✓ Amir, *Güç dediğin şey onu hakedenlerle ona tapanlar arasında çekişmeli bir kavga. kazandığımızı söyleyemem ama şu anda ringte kalmak zorundayız.*
- ✓ Eleanor, *Amirim kusura bakma derken amirin ona*
- ✓ *Lanet olsun Eleanor sen de emirlere uyacaksın* deyip bağırması bu durumu gözler önüne seriyor.

Sonrasında FBI ajanının davadan alınmadan toplantıda siz ne istiyorsunuz? *Günah keçisi belli artık ya beni alırsınız görevden ya da katili yakalarım* dedikten sonra işinden olması hükümetin derdinin katilin yakalanması olmadığının altını çiziyor. Eleanor, amirine *bu soytarıları boşver çakallarla savaş* derken kendisi ve amirinin yaptığının hükümetin yaptığının daha doğru olduğunu, sonradan ikisinin arabaya atlayıp katilin yanına gitmeleri, kimseye haber vermemeleri ve kendi haklılıklarını kanıtlama çabası seyirciye arkası gelmeyen, yarım bırakılan düşünceler ve olayların olmadığı hissini veriyor. Yani verilen her yeni bilgi, daha önce söylenenlerle ilgilidir ve onlara katkı sağlar. Tutarlı bir metnin anlatım tarzı, üslubu, türü arasında metin boyunca bir uyum devam eder. Kendi psikolojik problemi olan polisin onu destekler şekilde bunalım yaşadığı hatta bıçağa bakıp tekrar intihara

kalkışmak istemesi veya uyuşturucuların olduğu çekmeceyi açıp ona bakıp gelgitler yaşaması tutarlı bir film olduğu izlenimi bırakıyor.

Kabul Edilebilirlik

Slogan *Bir katili yakalamak için onun zihnine girmelisiniz*. Konu, Baltimore'daki bir departman için çalışan bir kadın polis memuru olan Eleanor Falco'nun etrafında dönüyor. FBI'nın bir seri katilin işlediği katliamlarla ilgili soruşturmasına katılır. Eleanor'un kendisinin son derece yalnız olduğu gösteriliyor ve belki de hayatında sevgili kedisinden başka kimsesi yoktur. Bir kadının katilin yalnızlığını anlaması kolaydır, çünkü o da belki gençliğinde dışlanmışlıkla karşı karşıya kalmıştır. Katil ile Eleanor'un benzer yönleri çoktur. İkisi de yalnızdır. Toplumdan uzak yaşamayı seviyorlar. İkisi de hayvansever. İkisi de çocukluğunda travma yaşamışlardır. Bu yüzden Eleanor katilin halet-i ruhiyesini iyi anlar. Fakat Eleanor kendi travmalarıyla baş edebilmiş bir şahsiyettir. İnsanlığa hizmeti seçmiştir. Katil Dean ise travmalarıyla yaşıyor. Ve her şeyin suçlusu olarak insanları görüyor. İnsanları sinek öldürür gibi vuruyor. Sevdiği hayvanlardan bile aşağı durumda görüyor insanları. Filmin vermek istediği mesaj *insan tercihini kendisi yapar* şeklindedir. Kabul edilebilirlik, metnin okuyucu tarafından çözümlenebilme durumu ile ilgilidir. Oysa filmin okuyucuya vermek istediği mesaj açıktır. Okuyucu yazarın vermek istediği mesajı kolay alabildiğine göre kabul edilebilirlik var demektir. Filmde her şey nettir. Metnin kabul edilebilir olabilmesi için okurun dünyası ile metnin dünyası örtüşmelidir. Film izlenirken katilin yaşadığı duyguyu seyirciye de hissettirdiği oluyor. Yalnız kalmak ve uzaklara gitmek veya kafayı dinlemek gibi. Tabi onun için insanları öldürmesi doğru değildir.

Bilgisellik

"Bilgisellik (bilgi vericilik), okuyucunun metin deki diğime gden yolda gerektiği yerde ve miktarda bilgi verilmesidir denebilir. Filmde kadın polis Eleanor bir olay yeri incelemesine gittiğinde polis telsizinden G-25 koduyla bir anons yapılıyor ve direkt gökdelen bölgesine gitmesi isteniliyor. Burada G-25 kodunun silahlı saldırı olduğu öğrenilmiş oluyor. Bu sahnede olay yerini inceleyen polis memuru sorumlu FBI ajanına rapor verirken gökdelendeki bütün odalara, park alanlarına bakıldığını ve katilin bulunamadığını raporluyor. Buna karşılık soruşturmada sorumlu FBI ajanı polis memuruna nereye baktığını söylemenin bir anlamı olmadığını ve *ben olsam nereye saklanırdım?* diye düşünmesini emrediyor. Böylelikle bir seri katilin bulunmasında polislerin nasıl bir düşünce tarzına sahip olmaları ve kendilerini katillerin yerine koymaları gerektiği belirtiliyor. Devamında katilin öldürdüğü insanların vurulup düştükleri pozisyonlarından, gelen kurşunun geliş açısını ve yönünü belirlemek için bir lazer aleti kullanılıyor. Farklı noktalarda vurulan kişilerden gelen lazer ışınlarının ortak noktası katilin nereden ve hangi odadan ateş ettiğinin bulunmasına yarıyor. Ayrıca bu aleti kullanan polis memuru, kadın polis memuru Eleanor'u uyarıyor lazer aletinin kör edici etkisinin olduğunu izleyiciye değişik bir ifadeyle ve yeni bir bilgi olarak sunuyor: *Kör olmak mı istiyorsun?*

FBI ajanı polis karakolunda soruşturmaya dahil olan tüm polis memurlarına kısa bir motivasyon ve metod içerikli konuşma yapıyor. Burada dikkat çeken bir bilgilendirme yapılıyor. Söyle ki; bu silahlı saldırıdan sonra, masalarına ya da polis karakoluna pek çok bilgi akışının olacağını, bu bilgilerin tasnifinde çok dikkat edilmesi gerektiğini ve bu bilgileri sınıflandırırken hassas olunmasını söylüyor. Katilin de ruhsal hastalık sahibi birisi olabileceğinden bahsediyor ama kişilik bozukluklarının az ya da çok herkes de bulunabileceğini söylüyor. Sonrasında bu tarz kişilik bozukluklarının bazılarını ya da ruhsal sorunların bazılarını sıralıyor. Bunlar; bunalım, anksiyete, şizofreni, paranoya, narsisizm ve travma sonrası stres. Bu hastalıkların az ya da çok her insanda bulunabileceğini söylüyor. Aradıkları katilin sadece bir obje veya tip olmadığını, bir insan olduğunu, onu bir sevenin, bir büyütenin, bir eğitenin olduğunu, ona bir silah verenin olduğunu ve bunlardan yola çıkarak yani bu insanlara ulaşıldığında katile de ulaşılabilceğini belirtiyor. Bu da bilgisellik açısından filmin izleyicisine değerli bir bilgi sunuyor.

Filmde olay yeri ya da katilin ateş ettiği oda lazerlerle tespit edildikten sonra bir patlama meydana geliyor. Polisler ve FBI ajanları olay noktasında vardıklarında oda da meydana gelen patlamadan dolayı hiçbir delil kalmadığını söylüyorlar. Polis memuru Eleanor bayıldıktan sonra ayılıp tekrar kendine geldiğinde, ağzındaki maskeden dolayı sadece gözleriyle, FBI ajanına odada geride kalan tek sağlam şeyin klozet olduğunu ve bu klozetin incelenmesi gerektiğini ima ediyor. FBI ajanı da olay yeri inceleme memurlarına *Ne duruyorsunuz hemen örnekler alın. Hatta klozetin tamamını alın!* diyerek emir veriyor ve incelenmesini istiyor. Burada yeni bir bilgi verilmemiş olmuştur gibi görünse de izleyici açısından filmin ilerleyen aşamalarında klozetten alınan örneklerin rapor sonuçları geldiğinde, katil ile ilgili önemli bir ipucuna ulaştırarak bilgiler elde ediyorlar. Bu bilgi şöyle; filmin ilerleyen dakikalarında bu klozetten alınan örneklerin az olmasına rağmen, laboratuvar analizlerinde kullanılabilecek bir miktar barındırdığı ortaya çıkıyor. Ayrıca laboratuvar sonuçlarına göre klozetten alınan örneklerdeki kişinin muhtemelen demir emilimi sorunu yaşadığı; bunun da yeterli miktarda et ve süt ürünleri yemeyen kişilerde olabileceği, dolayısıyla buradan da katilin ya da örneklerin sahibi olan kişinin et yemeyen bir vejetaryen olabileceği sonucuna varılıyor. Bu

da filmde katilin bulunmasında hem ajanların hem de izleyicinin bilgiyi nasıl elde ettiği, nasıl yorumladıkları ve olayı çözmeye nasıl faydalandıkları şeffaflıkla gösteriliyor. Bu durum izleyiciler için de her yeni bilginin değerini artırmaktadır.

Filmin 22:57. dakikasında polis, FBI ajanıyla buluşmak için bir restorana giriyor. Restoran sahibi ve aynı zamanda aşçı olan kişiye *şu haline bak neden bu kadar zayıfladın?* diye soruyor. O da o da *gluteni kestim, sihirli değnek* diyerek cevap veriyor. Bu da sanırım pek çok izleyici için glutenin bir karbonhidrat içeriği olduğu ve zayıflamada önemli bir rol oynadığını bildiren bilgisellik yönünden, metin de/filmde değer ifade eden bir sahnedir.

Filmin 27:23. dakikasında, laboratuvar balistik raporları sonucunda, saldırıda kullanılan silahın, çok eski bir XM-21 model yaklaşık 40 yıllık bir keskin nişancı silahı olduğu ortaya çıkıyor. Silahı bularak katile ulaşma yolunda önemli bir bilgi ve kanıt yakaladıklarını düşünüyorlar. Buradaki en önemli sorun silahın çok eski olması ve mevcut bilgi bankasında bu silahın bulunmasının zor olduğudur. FBI ajanı ilgili memurlara Amerikan ordusunun kullanılmayan silahları ne yaptığını soruyor. Bu soruya cevap olarak, iyi durumdaysa yerel emniyet birimlerine dağıtıldığını, bazılarının parçalandığını ve bazılarının tüm dünyadaki müttefik kuvvetlere dağıtıldığını öğreniyor. Bu bilgilerden yola çıkarak silahın bir askeri keskin nişancı silahı olduğu, mevcut bilgi bankalarından bulmanın zor olduğunu anlıyorlar. Ancak askeri kişilerin veya askeriyede bu silahların parçalanmasından sorumlu birimlerinde çalışan kişilerin araştırılmasına yoğunlaşarak silahtan katile ya da katil adaylarına ulaşmaya çalışıyorlar. Bu da filmi izleyen kişilere yeni bir bilgi olarak eski silahların nasıl değerlendirildiğini, nerelerde kullanıldığını, nerelerde depolandığını, parçalanan silahların parçalanma süreçlerinin ve teyitlerinin yapıldığını ve kayıt altına alındığını göstermiş oluyor. Filmde, silaha ve silahın sahibine ulaşılabilirliği bilgisi verilmektedir. Bu arada (33.34) verilen bilgiler arasında suç ile suçlu arasındaki ilişkidir. Bu noktada ortada bir silah olması lazım geldiği, bahsedilen silah ile bir bağlantı olması gerektiği ve video oyunu ile nişancı asla olunamayacağı ifade edilir.

FBI ajanı ve yanındaki polis memurları ilk cinayetten sonra öldürülen kişilerin cesetlerini morgta inceliyorlar. Orada bir gözlem dikkatlerini çekiyor. Öldürülen kişiler arasında belirgin bir cinsiyet, yaş, dil, ırk ön plana çıkmamakla beraber hepsinin tek ortak noktalarının davranışları; kapitalist Amerikan sistemine ve bu sistemin ritüellerine bağlı, yılbaşı kutlamalarına katılan sıradan insanlar olduğunu belirliyorlar. Ayrıca vurulan kişilerin tek atışla ve tek bir kurşunla kafa boyun ve gövdeden vurulduklarını ve öldürüldüklerini tespit ediyorlar. Bu bilgiden yola çıkarak; katilin askeri eğitim almış birisi veya olimpiik düzeyde bir atış sporcusu olabileceğini düşünüyorlar. Bu da olayı inceleyen ajanların katile ulaşmak için çemberi daha da daraltmalarını sağlamış oluyor.

Yine filmde AVM'de geçen bir sahne var. Burada katil seri cinayetler işliyor ve kaçıyor. Olay yerine gelen FB ajanları, video kayıtlarında katilin alışveriş merkezinin yemekhane bölümünde masalarda bırakılmış yemekleri seçerek sadece salatalarını bir kaptı topladığını fark ediyorlar. Buradan yola çıkarak katilin ilk yılbaşı gecesindeki cinayetleri işleyen kişiyle aynı kişi olduğuna ve vejetaryen olduğuna kanaat getiriyorlar. Ayrıca alışveriş merkezindeki cinayetlerden sonra katilin AVM tuvaletinde kıyafetlerini değiştirip eski gömleğini çöpe attığını fark ediyorlar. Daha sonra çöpte bu gömleği arayıp buluyorlar ve inceleme için laboratuvara gönderiyorlar. Laboratuvar sonuçlarında gelen raporda gömlekten kumaş olduğu için parmak izi alınamayacağını ancak saç ve deri döküntülerinin bulunduğu belirtiliyor. Bulunan saçların uçlarının kırık, bakımsız ve cılız olduğuyula deri döküntülerinin olduğundan bahsediliyor. Raporun analizini dinleyen FBI ajanı *-Bunlar bana kepekli şampuan reklamı mı yapmaya çalışıyorlar?* diye serzenişte bulunuyor. Ancak bu tip saç dökülmesi olan kişilerin kafa ve/veya beyin travma sahibi oldukları, yaralanma veya doğuştan şekil bozukluğu olabileceğini belirtiyor. Buradan yola çıkarak katilin daha önceden bir beyin travması geçirmiş olabileceği ve bu yüzden de sürekli şapka takıp kafasını göstermeme eğiliminde olduğu sonucuna varılıyor. Bu bilgiden yola çıkılarak polis memuru Eleanor bir akademik makalede kafasında şekil bozukluğu ya da travma sahibi olan kişilerin aynı zamanda psikolojik ve sosyolojik sorunlara da sahip olabileceğini ve ayrıca bu kişilerin antisosyal davranışlarda bulunabileceğini öğreniyor. Bu da katilin kişiliği ve katilin profilinin çıkarılmasında polis memurlarına ve izleyiciye önemli bir bilgi veriyor. Nitekim filmin sonunda katilin küçükken babası tarafından atış sahasına hedefleri toplamaya götürüldüğü, bir gün farkında olmadan babası tarafından iki kurşunla kafasından vurulduğu, o günden sonra çocuğun kendisinin normal bir yaşam sahibi olmadığını, antisosyal ve sorunlu bir kişi olduğu annesi tarafından ifade ediliyor.

Filmin en başında yılbaşında eğlenen kişilerin vurulduğu olayda ateş edilen dairenin sakinleri araştırıldığında ve bu bilgiler değerlendirildiğinde polisler en son o evde üç boyacının boya işi yaptığını belirliyorlar. Bu insanları daha sonra sorguya alıyorlar. Sorgulanan şahıslardan bir tanesinin e-postaları kontrol edildiğinde belirtilen tarihlerde çok fazla iş aldığı fark ediliyor. Başlangıçta polisler ve izleyici için bir şey ifade etmeyen bu bilgi, daha sonra polis memuru Eleanor'un dikkatini çekiyor ve bu kişiyi sıkıştırıyor. Şahıs daha sonra eşinin de zorlaması ve ısrarları sonucunda polise dairede kayıtsız başka birini daha çalıştırdığını itiraf etmek zorunda kalıyor. Ve bu dairede çalıştırdığı kişinin çok garip birisi olduğunu, asosyal ve konuşmayı sevmeyen birisi olduğunu, yalnız kalmaktan hoşlanan birisi olduğunu, yaklaşık 1.80cm boylarında ve sürekli şapka takan birisi olduğunu söylüyor. Adının Dean

olduğunu ve kesinlikle et yemediğini söylüyor. Et yememesinin sebebini de sorduğunu cevap olarak en son şehir dışındaki bir mezbahane de çalıştığını ve o zamandan beri et yemediğini söylüyor. Bu bilgiler ışığında Eleanor ve Lammark- görevden alınmış olmasına rağmen- bu mezbahaneleri incelemeye gidiyorlar. Ayrıca boyacının verdiği ifadeler doğrultusunda, katilin bir profil fotosu da yaşlı bir fotoğraf ressamına çizdiriliyor. Mezbahaneye gittiklerinde onu bir kadın tanıyor. *Bu bizim çirkin suratlı Dean!* diyor. Onun bir katil olduğuna inandıklarını ve iş yerinde ona hakaret eden ve lakap takan kişiyi ertesi gün kıyma makinasında parçalanmış olarak bulduklarını söylüyor.

Bu olaydan sonra iki sene hapiste yattığını belirtiyor. Hapisten de üst düzey iki askeri yetkilinin araması sonucu ve referans olması sonucu şartlı tahliyeyle salıverildiğini öğreniyorlar. Bu şartlı tahliye için arayan kişilerin Dean'ın babasının iş arkadaşları ve komutanları olduğu, ayrıca babasının bir silah deposunda görevli olduğunu öğreniyorlar. Bu bilgiler ışığında katili bulduklarına kesin kanaat getirip, katilin annesinin adresine doğru yola çıkıyorlar.

Film izleyicisine, filmin renkli ve heyecanlı akışı esnasında, ilk bakışta anlamsız gelen ya da önemsiz gibi görünen bilgiler sunmaktadır. Ancak bu bilgiler ışığındadır ki, her bir yeni bilgi ile polisin katile daha da yaklaşımları sağlanmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında filmde bilgisellik açısından bir zenginlik ve tutarlılık mevcut olup, izleyiciye yeni bilgi tutarlı ve düzenli şekilde kazandırıldığı görülmektedir.

To Catch a killer filmi cinayetlerin çözümünde dijital analiz ve bilgi teknolojilerinin nasıl kullanıldığını gözler önüne sermektedir. Kapalı devre kamera, kişisel bilgi dökümü vs. Bilgiselliğin bir araç değil aynı zamanda bir anlatı olduğu seyirciye gösterilmektedir. Filmde siber suçlarla ilgili iz sürme için son teknolojik veriler kullanıldığı seyirciye sergilenmektedir. Filmde dijital verilerin nasıl takip edildiği ve suçluların nasıl takip edildiği gösterilmektedir. Sinema eserinde dijital verileri toplama ve etik üzerinde durulmakta olup bu konudaki tartışmalar göz önüne serilmektedir. Bu tür tartışmalara seyirci de katılmaktadır. Bu konuda eleştiri de alan bir film olmuştur. Şahsi hayatın gizliliği ve korunması gibi hususların bir miktar ihmal edildiği de filmde ortaya çıkan hususlardandır.

Metinlerarasılık

Bir metin veya sanat eserinde başka metin, tarihi hadise veya sanat eserine atıflar yapılmasıdır (Akçataş, 2020, s. 129-130). Bu meyanda filmde kimi tarihi olaylar ve mefhumlara atıflar bulunmaktadır. Bunlar tespit edilebildiği kadarıyla altta sıralanmıştır.

11 Eylül (21.20): 11 Eylül saldırıları radikal İslamcı silahlı grup El-Kaide'nin 11 Eylül 2001 Salı günü sabah saatlerinde Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı düzenlediği dört koordineli bir terör saldırısı dizisidir.

Amerikan Medeniyetine Eleştiri (45.34): Bu yaşanan olayın sebebini %50 Amerika olduğunu düşünüyor (44.50), kahve örneği, kâr etmek için daha kötüsünü.. (45.40), nazileri durdurmayı başardı (45.15), aya gitti (45.17), marsa araç gönderdi (45.26), kârlarla vergi ödeniyor, araştırma masraflarını karşılıyor onlar da.. (45.49).

Kurt Cobain (47.32): Olmadığım biri gibi davranıp sevimliktense, kendim olup nefret edilmeyi tercih ederim (47.31).

Ku Klux Klan (52.47): 4 Aralık 1865'te ABD'nin Tennessee eyaletinde kurulan, siyahi karşıtı, beyaz üstünlükçüsü ve göçmen karşıtı, ırkçı bir gizli örgüt (tr.wikipedia.org, 2025b; Bural, 2021).

Pandoranın Kutusu (60.45): Pandora'nın kutusu, Antik Yunan efsanelerinde geçen ve içinde kötülüklerin bulunduğu inanılan sihirli kutu (Keleş, 2018).

Quasimodo (86.00): Quasimodo, Victor Hugo tarafından 1831'de yazılan *Notre Dame'ın Kamburu* romanındaki Çingene Esmeralda'ya aşık olan çirkin, kambur, aksak ve sağır zangoçtur. "Quasimodo, vahşi ve asil ruhluluğun trajik bir örneğidir" (tr.wikipedia.org, 2025a).

SONUÇ VE TARTIŞMALAR

To catch a killer (Katili Yakalamak) filmi sinema tahlili unsurlarından bakış açısı, zaman, kostüm, şahıs kadrosu, mekân, olay örgüsü olmak üzere beş ve metin dilbilimin yedi ögesi olan bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, bilgisellik, durumsallık ve metinlerarasılık şeklinde on iki alt başlık açısından incelenmiştir. Sonuç olarak her iki tahlilin de zaman zaman benzer neticelere ulaştığı görülse de bu yöntemlerin birbirini tamamlayarak daha derinlemesine bir incelemeye imkân tanıdığı görülmüştür.

Olayların nasıl bir hikâye akışı içinde kurgulandığı bu unsurlar merkeze alınarak incelenmiştir. Bu bağlamda bir yandan katil karakter üzerinden çocukluk çağında problem yaşayan bireylerin alması gereken desteğe vurgu yapıldığı, diğer yandan katili yakalaması gereken birimler üzerinden yönetimdeki dengesizliklerin ortaya konulduğu anlaşılmıştır. Bir katili yakalamaya çalışan FBI görevlilerine yardım etmesi gereken birimlerin nasıl

işlevsiz hale geldiği elde edilen sonuçlarla ifade edilmiştir. Filmde bu mesajların gayet net ve tutarlı bir şekilde verildiği tespit edilmiştir.

Sinema tahlilindeki öğelerden şahıs kadrosu, kostümler, zaman ve mekânın nasıl kullanıldığı ise verilmek istenen ana mesajın ve bu mesajla birlikte izleyiciye aktarılacak istenen diğer bilgilerin göze nasıl hitap edeceğini belirlemektedir. Bu hem izleme keyfi açısından hem de metin dilbilim öğelerinden olan tutarlılık kriterinin sağlanması için çok önemlidir. Bu noktada filmde verilmek istenen mesaj ve filmin konusunun üstteki unsurlar açısından uygun şekilde planlandığı rahatlıkla söylenebilir. Örneğin; katil karakterin duygusal durumu loş ışıklarla desteklenmiştir. Katilin şikâyet ettiği şehir hayatı ışıltılı gökdelenler ve alışveriş merkezleri aracılığıyla sunulmuştur.

Tartışma

Filmler yalnızca metinlerden oluşmaz. Bu sanatta görüntü ön plandadır. Görüntünün temel yapı olduğu bu sanatta bir yandan metin dilbiliminin öğeleri açısından meseleye yaklaşılmalı, diğer yandan da ilgili sanat dalına özel analiz yöntemlerinden yararlanılmalıdır. Bu çalışmada yapılan analiz yöntemi gelecekte yeni analiz çalışmalarında da kullanılabilecektir. Çünkü bu çalışmada da görüldüğü üzere bir film tahlilini çok daha derinlikli hâle getirmektedir.

Tahlil edilen film üstte bahsedilen maddeler açısından oldukça başarılıdır denebilir. Uluslararası film değerlendirme sitesi imdb.com'da (2023) 6.6/10 gibi oldukça yüksek sayılabilecek bir değerlendirme puanına sahiptir. Bu sonuçlar Arslan, Kospaganbetova ve Yücel'in (2025) yaptıkları çalışmayla da desteklenmektedir.

KAYNAKÇA

Akçataş, A. (2020). Metin Dilbilim. (Ed. Erdoğan Boz), İçinde: *Dilbilim - Teorik Ve Uygulamalı Alanlar*. Gazi Kitabevi, (ss. 92-142).

Keleş, A. (2018, Mayıs 17). Dünyanın İlk Kadını: Pandora. www.antiktarih.com, <https://www.antiktarih.com/2018/05/17/pandora/>.

Gökçe, R. (2018). Salvatore Quasimodo'da yalnızlık kavramı. *MOLESTO: Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 38-51.

Bural, E. B. (2021). Amerika Birleşik Devletleri'nde "Beyazların Üstünlüğü" Hareketleri: Nükleer Silah Tümeni Örnek Olay İncelemesi. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 10(2), 567-594. <https://doi.org/10.28956/gbd.843025>

Hugo, V. (t.y.). *Notre Dame'ın Kamburu*. (Çev. İ. Birkan). Can Yayınları.

nadirkitap.com (t.y.). *Poster*. nadirkitap.com, <https://www.nadirkitap.com/kurt-cobain-olmadigim-biri-gibi-davranip-sevilmektense-kendim-olup-nefret-edilmeyi-tercih-ederim-poster-efemera29070596.html?srsltid=AfmBOoogig1lycx0rACbOnNX6pX9yc2J0gr0zY3WHIVniqdcn8ExJdVV>

imdb.com (imdb.com, 2023). *katili yakalamak*. imdb.com, <https://www.imdb.com/title/tt10275534/>

Yücel, D., Arslan, E., & Kospaganbetova, N. (2025). Unlocked (Kilitsiz) Filmine Sinema ve Metin dilbilim Unsurları Açısından Bir Analiz Denemesi. *Asos Journal Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(164), 233-253.

tr.wikipedia.org (2025, Şubat 25b). Ku Klux Klan. [tr.wikipedia.org](https://tr.wikipedia.org/wiki/Ku_Klux_Klan), https://tr.wikipedia.org/wiki/Ku_Klux_Klan

tr.wikipedia.org (2025, Şubat 25a). Quasimodo. [tr.wikipedia.org](https://tr.wikipedia.org/wiki/Quasimodo), <https://tr.wikipedia.org/wiki/Quasimodo>.